

KOHTUOTSUS

EESTI VABARIIGI NIMEL

Kohus	Tallinna Halduskohus
Kohtukoosseis	Maret Altnurme
Otsuse tegemise aeg ja koht	05.03.2009, Tallinn
Haldusasja number	3-08-2599
Haldusasi	AS SEB Pank kaebus Tarbijakaitseamet (TKA) 26.11.2008 ettekirjutuse nr 6-25/7821 tühistamise nõudes; Nordea Bank Finland Plc Eesti filiaali kaebus TKA 26.11.2008 ettekirjutuse nr 6-25/7819 tühistamise nõudes, AS Hansapank kaebus TKA 26.11.2008 ettekirjutuse nr 6-25/7822 tühistamise nõudes ja Danske Bank A/S Eesti filiaali kaebus TKA 26.11.2008 ettekirjutuse nr 6-25/7820 tühistamise nõudes.
Asja läbivaatamise kuupäev	17.02.2009.
Menetlusosalised	- Danske Bank A/S Eesti filiaali volitatud esindajad: Ilmar Straus, Katrin Kaus ja Indrek Leppik; - AS SEB Pank volitatud esindaja Toomas Vaher; - AS Hansapank volitatud esindaja Riho Roopõld; - Nordea Bank Finland Plc Eesti filiaali volitatud esindaja Hannes Vallikivi; - Vastustaja TKA volitatud esindajad Alo Pormeister ja Maret Valdner; - kaasatud isiku Finantsinspektsiooni (FI) volitatud esindajad Andre Nõmm ja Kilvar Kessler.
RESOLUTSIOON	1. Rahuldada kaebused ja tuvastada TKA 26.11.2008 ettekirjutuste nr 6-25/7819, 6-25/7820, 6-25/7821 ja 6-25/7822 tühisus. 2. Mõista vastustaja TKA-lt kaebuse esitaja AS SEB Pank kasuks välja menetluskuluna kantud õigusabikulud summas 70 000 krooni ja riigilõiv summas 80 krooni.

3. Teiste menetlusosaliste menetluskulud jäävad nende endi kanda.

Edasikambamise kord

Otsuse peale on õigus 30 päeva jooksul kohtuotsuse avalikult teatavastegemisest 05.03.2009 arvates esitada apellatsioonkaebus vahetult Tallinna Ringkonnakohtule.

Asjaolud

TKA tegi 26.11.2008 AS-ile SEB Pank, AS-ile Hansapank, Nordea Bank Finland Plc Eesti filiaalile ja Danske Bank A/S Eesti filiaalile ettekirjutused nr 6-25/7819, 6-25/7820, 6-25/7821 ja 6-25/7822, millega kohustati pankasid lõpetada õigusrikkumine ja hoiduda sellisest tegevusest ning täita nõuetekohaselt tarbijakaitseaduse (TKS) § 3 p 2 ja § 12¹ lg 1 ja 2. See tähendab, et pangad peavad tarbijatele pikaajaliste laenude eurodes arvestamisel väljastama tarbijale laenu Eesti kroonides olevale kontole ja võtma tarbijatelt laenu tagasimakscid vastu Eesti kroonides (vastavalt rahaseaduse (RahaS) §-d 3 ja 4 ja majandus- ja kommunikatsiooniministri poolt 14.04.2004 kehtestatud kauba ja teenuse hinna avaldamise nõuete määruse nr 76 (Määrus nr 76) § 81 lg 2) ilma täiendavate kuludeta tarbijale ja vajadusel konverteerima maksed eurodesse Eesti Panga ametliku päevakursi alusel, välja arvatud juhul, kui pangad kannavad konverteerimiskulud.

Pangad vaidlustasid TKA 26.11.2008 ettekirjutused halduskohtus haldusakti tühistamise nõuetega.

AS SEB Pank kaebus

Kaebaja väljastab pikaajalisi kinnisvara tagatisel antud laene (valdavalt eluasemelaene) nii Eesti kroonides kui ka eurodes. Nende laenude tingimused erinevad peamiselt intressimäära poolest (kroonilaenude intressid on kõrgemad). Euroalaenude puhul lepatakse panga ja laenusaaaja vahel kokku, et laenu valuuta on euro ning laen võetakse ning tuleb tagasi maksta eurodes. Euroalaenud antaksegi välja eurodes ning tegemist ei ole pelgalt kroonilaenu „väljendamisega“ eurodes. TKA ettekirjutus on juba oma lähtepunktis ebaõige, sest ettekirjutuses räägib TKA laenude „arvestamist“ eurodes. Eurodes antud laenu üks peamisi kokkuleppeid ongi see, et seda ei saa maksta tagasi Eesti kroonides, vaid ainult eurodes. Seetõttu konverteeritaksegi Eesti kroonides tehtud tagasimakse eurodeks, kui tarbija kontol vastav summa eurodes puudub. Euroalaenu tagasimaksete ja intressimaksete tegemise kord sätestatakse laenulepingu tüüptingimustega. Kroonide eurodeks konverteerimine toimub panga üldise hinnakirja järgi, see on tasuline teenus. Laenusaajal on alati võimalik enne kohustuse täitmise tähtaja saabumist osta kohustuse täitmiseks vajalik kogus eurosid ükskõik millise teise valuutavahetusteenust pakkuva ettevõtja käest või tagada muul moel vajaliku hulga eurode olemasolu oma kontol. Valuutavahetustehingu tegemisel panga poolt lähtutakse krediitiasutuse vastava valuuta müügikursist (kommertskursist). Laenu tagasimaksete puhul kasutavad krediitiasutused valuutade konverteerimisel mitte sularahakursse, vaid sellest soodsamaid ülekandekursse.

TKA oleks pidanud arvestama ettekirjutuse tegemisel FI poolt varem väljendatud seisukohti konverteerimistasude asjus. Nii TKA-l kui ka FI-l on vastavalt oma ülesannetele pädevus teostada järelevalvet krediitiasutuste üle. FI on läbi aegade olnud seisukohal, et pangad ei ole rikkunud konverteerimistasu võttes õigusakte. Pankade ja FI vaheline suhtlus on võrdlemisi tihe ning FI ei ole seni teinud pankadele mingid etteheiteid seoses

eurolaenude tagasimaksete konverteerimisega ning on pidanud pankade rakendatud praktikat õigeks. Eeltoodust tulenevalt on TKA ettekirjutuse andmisel rikkunud kohustust arvestada FI seisukohtadega ning vältida vastuolulisi otsuseid.

Valuuta ost ja müük on krediitiasutuse poolt pakutav teenus ja pangal on õigus selle eest tasu saada. Õigusaktidest ei tulene, et pank peaks seda teenust pakkuma kulupõhise hinnaga või tuldse tasuta. Eeltoodust tulenevalt ei saa TKA teha kaebajale ettekirjutust, millega kohustada teda pikaajaliste eurolaenude Eesti kroonides tehtud tagasimakseid eurodeks konverteerima Eesti Panga ametliku päevakursi alusel, kuna vastav õigusnorm ettevõtlusvabaduse teostamise piiramiseks puudub.

Kaebaja on laenuvõtjaid teavitanud konverteerimistasudest. Eluaseme laenulepingu sõlmimisest huvitatud tarbijale selgitatakse Eesti kroonides ja eurodes laenamise erinevaid võimalusi ja ta võib nende vahel vahalt valida. Eurodes laenamise puhul teavitatakse tarbijaid kursivahe arvestamise meetodist ja sellega seonduvatest kuludest lepingu sõlmimisel, kui panga töötaja selgitab kliendile lepingu olulisi tingimusi ja klient saab lepingu projektiga tutvuda ning esitada küsimusi. Ka laenulepingu tüüptingimuste p-s 15.1.6 on välja toodud konverteerimise vajadus ning viide kasutatavale valuutakursile. Kaebaja juhendub oma tegevuses FI soovitusliku juhendi „Nõuded eluasemelaenu kohta avaldatavale lepinguolulisele teabele“ (FI Juhend) p-st 5.1.11, mille kohaselt teavitatakse tarbijat perioodiliste kulude liikide kohta, mida tuleb tasuda lisaks laenu tagasi- ja intressimaksedele laenuperioodi vältel – siia hulka kuuluvad ka konverteerimiskulud. Konverteerimise aluseks olev panga kommertskurs on tarbijatele kättesaadav – vastavat infot võib saada nii pangakontorist kui ka kaebaja veebilehelt. Seega on tarbijale kättesaadavad kõik vajalikud andmed erinevate pankade poolt pakutavate laenude kulude võrdlemiseks. Puudu mõistlik põhjus või õigusnormist tulenev kohustus arvestada konverteerimistasu intressimarginaali või lepingutasu sisse.

Kaebaja ei ole kasutanud ebaausaid kauplemisvõtteid. Kuna scadusandlusega ei saa piirata kaebaja õigust kehtestada oma poolt pakutavatele teenustele teenustasusid ja otsustada, milliste teenuste eest eraldi tasu võetakse, ei saa ka konverteerimistasu kehtestamine iseenesest olla ebaaus kauplemisvõtte. Kuna konverteerimistasust tarbijaid teavitatakse, ei saa ka selles asjaolust tulenevalt kaebajale ebaausa kauplemisvõtte kasutamist ette heita. Konverteerimiskulud on prognoositavad ja kontrollitavad, kuna vastavad kommertskursid ja kalkulaatorid on avalikud.

Kaebaja ei nõustu ettekirjutuses toodud seisukohtadega krediidi kulukuse määra kohta, kuna need ei ole antud juhul asjassepuutuvad. Tegemist on ettekirjutuse resolutsiooni silmas pidades täiesti teemavälise küsimusega. Ebaõige on TKA seisukoht, et kuna kaebaja ei kajasta konverteerimiskulusid lepingutasudes ning intressimarginaalis, alandab ta sellega kunstlikult viimaste suurust ning saavutab konkurentsieelise. Kuna tegemist on enamike pankade poolt järgitava praktikaga, siis ei anna see kaebajale mingit konkurentsieelist teiste pankade ees.

RahaS sätted ei keela konverteerimistasude nõudmist. Eesti Panga tõlgenduse kohaselt käsitlevad RahaS §-d 3 ja 4 sularahaarveldusi (FI 18.10.2007 kiri). Järelikult ei tulene eeltoodud sätetest, et kaebaja ei võiks vastava kokkuleppe olemasolul väljastada isikule laenu eurodes või nõuda laenu tagasimaksimist eurodes. VÕS § 93 regulatsioon võimaldab lepingute täitmise kokku leppida ka muus valuutas kui Eesti kroon. RahaS §-d 3 ja 4 ei keela tasu võtmist valuuta vahetuse eest ega kohusta pankasid vahetama Eesti kroone eurodeks Eesti Panga kursiga. Pank võtab vastu Eesti kroonid ning vahetab need eurodeks, kuna laenulepingu sätete kohaselt tuleb laenumaksed tasuda eurodes. RahaS viidatud sätetest ei tulene, millise kursiga tuleb krooni eurodeks vahetada.

Ei Eesti Panga presidendi 09.05.2008 määrus nr 5 (Määrus nr 5) ega Määrus nr 76 ei keela konverteerimistasude võtmist. Määruse nr 76 § 8¹ käsitleb eurole ülemineku perioodi, mistõttu see ei ole üldse praegusel hetkel kohaldatav. Sätte eesmärk on välistada eurole ülemineku ärakasutamine kauba ja teenuste hinna varjatud tõstmiseks. Samuti on vastav regulatsioon soovituslik. Määrus nr 76 ei reguleeri valuuta vahetamise tingimusi, vaid seda, kuidas tuleb kroonides väljendatud hinnad arvutada eurodesse. Määruse nr 5 §-st 2 tuleneb, et see reguleerib Eesti Panga ning krediitiasutuste vahelisi suhteid, mistõttu Määrusest nr 5 ei saa tuleneda piiranguid pankade ja laenuvõtjate vahelistele suhetel. Ettekirjutus on sõnastatud ebamääraselt ega ole seotõttu täidetav.

Nordea Bank Finland Plc Eesti filiaali kaebus

Kaebuse põhimotiivid on samad, mis AS-il SEB Pank. Täiendavalt põhjendab kaebaja oma ettekirjutuse tühistamise nõuet järgmiselt.

Kaebuse esitaja laenulepingu eritingimustes on Nordea Pank ja laenusaaaja leppinud kokku laenu väljamaksmise ja tagasimaksete korra. Juhul, kui eurolaenu väljamaksmisel soovib laenusaaaja laenusumma või selle osa konverteerimist Eesti kroonidesse, siis konverteerib pank selle laenu(osa) Eesti kroonidesse vahetuskursiga 1 EUR=15,63 EEK (nimetatud kurss lepatakse kokku laenulepingus) ning kannab konverteerimise tulemi laenuga seotud laenusaaaja eurokontolt, millele algselt teostati laenu väljamakse, laenusaaaja kroonikontole. Nordea Panga eraisiku laenulepingu üldtingimustes on kokku lepitud ka konkreetsetes tingimustes, kuidas tehakse laenu tagasimakseid. Üldtingimuste § 3 lg 1 kohaselt debiteerib pank kõik lepingu järgi pangale tasumisele kuuluvad summad lepingus näidatud laenusaaaja kontolt laenusaaaja täiendava korralduseta. Makse teostamiseks tagab laenusaaaja vajaliku summa olemasolu lepingus näidatud kontol hiljemalt alates lepingujärgsest maksetähtpäevast kuni vastava summa tegeliku lepingujärgse debiteerimiseni. Üldtingimuste § 3 lg 2 täpsustab, et kui lepingujärgsel maksetähtpäeval ei ole lepingus näidatud laenusaaaja kontol makse teostamiseks piisavat summat, on pangal õigus puudujääv summa laenusaaaja täiendava korralduseta debiteerida laenusaaaja muudelt kontodelt, teostades vajadusel konverteerimise, lähtudes sel hetkel pangas kehtivast vastavate valuutade vahetuskursist. Laenu tagasimakseid, intressi, viivist ja teisi laenusaaaja poolt pangale tasumisele kuuluvaid summasid arvestatakse ning need kuuluvad tasumisele laenu valuutas. Üldtingimuste § 3 lg 4 kohaselt. Eeltoodust nähtub, et konverteerimine on vajalik vaid juhul, kui laenusaaaja laenuga seotud kontol ega muul sama valuuta kontol ei ole tagasimakse teostamiseks piisavas koguses laenuvaluutat ning puudujääv summa võetakse laenusaaaja kroonikontolt. Üldtingimuste § 3 lg-s 2 nimetatud pangas kehtivate valuutade vahetuskursiga on laenusaaajal igal ajahetkel võimalik tutvuda Nordea Panga interneti kodulehel, samuti on võimalik vahetuskursi kohta saada infot Nordea Panga telefonipangast ning pangakontoritest. Ülekandekurss on laenusaaajale soodsam võrreldes sularahakursiga, mida kasutatakse sularahasummade vahetamise korral. Näiteks eurolaenu tasumiseks Eesti kroonide eurodeks konverteerimise korral kasutab Nordea Pank vahetuskurssi 1 EUR = 15,6895 EEK, mis on püsinud muutumatuna aastaid.

IIMS § 55 lg 1 kohaselt peab haldusakt olema selge ja üheselt mõistetav. Ettekirjutus sellele nõudele ei vasta. Ettekirjutuses käsitletakse vaid laenude eurodes väljastamist ja tagasimaksmist, kuid ettekirjutuse põhjendustest lähtuvalt võib arvata, et TKA võis pidada silmas kõiki välisvaluutalaene. Ettekirjutusest jääb selgusetuks, kas konverteerimiskulude kandmise kohustus on pangal vaid laenude tagasimakseteks vajalike summade konverteerimisel või ka laenu väljamaksete puhul. Ettekirjutuse tekstist lähtuvalt puudutab täiendavate kulude keeld ja konverteerimiskulude kandmise kohustus üksnes laenu

tagasimaksmist. Samas ettekirjutuse põhjenduste ja mõtte kohaselt võis TKA taotleda ka laenu väljastamisega kaasnevat konverteerimiskulude kandmist Nordea Panga poolt. Ettekirjutuses ei ole üheselt arusaadav ka see, kas konverteerimiskulude tasumist ei või Nordea Pank tarbijalt üldse nõuda või võib ta konverteerimisteenust osutada ja neid kulusid nõuda, kui kulud sisalduvad intressimarginaalis. Feltoodud põhjustel ei ole haldusakt selge ja üheselt mõistetav.

IIMS § 56 kohaselt tuleb kirjalikku haldusakti põhjendada. TKA on nimetatud põhjendamiskohustust rikkunud. Põhjendamata on, millisest õigusnormist tulenevalt on TKA-l õigus nõuda panga poolt ainult osade klientide kulude kandmist, milliste vahendite arvel see peaks toimuma ning kas üldse ja millistel õiguslikel alustel on Nordea Pank kohustatud oma laenulepingu Üldtingimusi muutma. Põhjendamiskohustust on rikutud ka sellega, et ettekirjutuses ei selgitata, kuidas kaebuse esitaja peaks käituma kahe riiklikku järelevalvet teostava asutuse erineva sisuga tegutsemisjuhiste korral. Nordea Pank on käitunud heas usus ning seaduskuulekalt, järgides FI juhendeid ja selgitusi. Kaebuse esitaja hinnangul oleks TKA pidanud FI seisukohta enne ettekirjutuse andmist analüüsima ja selle analüüsi tulemused ettekirjutuses esitama.

AS Hansapank kaebus

Kaebuse põhimotiivid on samad, mis kahel eelneval kaebajal. Täiendavalt põhjendab kaebaja oma ettekirjutuse tühistamise nõuet järgmiselt.

Haldusorgan on jätnud välja selgitamata elulised asjaolud ja on sellega rikkunud uurimisprintsipi. TKA ei ole välja selgitanud curolacnu ja konverteerimisteenuse tegelikku olemust ega majanduslikku sisu ning on oma järeldused ja etteheited toetanud enda oletustele ja sidunud need asjakohatute õigusnormidega.

TKA on menetlust läbi viies rikkunud hea haldustava. Kogu menetluse vältel ei ole olnud arusaadav, millist menetlust TKA läbi viib: kas valmistatakse ette TKS § 17 lg 2 p 8 kohast hagi üldkohtusse, millele on nad avalikkuses viidanud või viiakse läbi menetlust, mis on suunatud haldusakti andmisele. Seega pole TKA kaebajat kohaselt menetlusse kaasanud ega ära kuulanud. Oma tegevuse ja järelduste ajakirjanduses kommenteerimist enne, kui sellest said teada haldusakti adressaadid, tuleb pidada lubamatuks.

Danske Bank A/S Eesti filiaali kaebus

Kaebuse põhimotiivid on samad, mis kolmel eelneval kaebajal. Täiendavalt põhjendab kaebaja oma ettekirjutuse tühistamise nõuet järgmiselt.

HMS § 63 lg 2 p 5 kohaselt on tühine haldusakt, millest ei selgu õigused ja kohustused, kohustused on vastukäivad või seda ei ole muul objektiivsel põhjusel võimalik täita. Riigikohus on korduvalt rõhutanud haldusaktide motiveerimise tähtsust. Motiveerimine on vajalik selleks, et isik mõistaks, mis põhjustel tema õigusi piiratakse ja et kohus saaks kontrollida haldusakti õiguspärasust. Kaebuse esitaja on seisukohal, et ettekirjutus on tervikuna ebaselge ja arusaamatult motiveeritud ning sellest ei selgu vastustaja poolt kaebuse esitajale pandud õigused ja kohustused.

Ettekirjutuse andmise tulemusel on tekkinud olukord, kus vastustaja ja FI kui erinevad riiklikku järelevalvet teostavad institutsioonid on vaidlusalusel teemal avaldanud mitmeid täielikult vastukäivaid seisukohti. Ühelt poolt on FI väljendanud selget seisukohta, mille kohaselt ei muuda Määruse nr 76 § 8¹ lg-tes 1–2 sätestatud regulatsioon keskpanga noteeringut euro suhtes imperatiivseks igas valuutavahetustehingus jms finantstehingus. Teisalt leiab vastustaja kaebuse esitaja tegevuses TKS rikkumise. Kaebuse esitaja on

seisukohal, et sellises olukorras jääb selgusetuks, missuguse riiklikku järelevalvet teostava institutsiooni seisukohast tuleks lähtuda, et käituda õiguspäraselt. Eelkirjeldatud olukorras tulnuks vastustajal ja FI-l omavahel vastavas küsimuses seisukohad enne kaebuse esitajale ettekirjutuse tegemist kooskõlastada, et vältida vastuolulisi seisukohti. Kaebuse esitajal kui haldusevälisel isikul on õigus eeldada, et riigivõimad lähtuvad oma tegevuses samast õiguslikust positsioonist, andes ettevõtjatele omavahel kooskõlas olevaid käitumisjuhiseid. Ettekirjutuse tegemisega tekkinud eelkirjeldatud olukord on kaebuse esitaja arvates vastuolus PS-st tuleneva õiguskindluse ja õigusselguse põhimõtetega ning hea haldustavaga.

Vastustaja TKA seisukoht ja taotlus

Vastustaja leiab, et kaebused on alusetud ja tuleb jätta rahuldamata järgmistel põhjendustel. Vaidluse põhiküsimus seisneb lihtsustatult selles, et kaebajad konverteerivad laenu väljastamisel ja tagasimaksmisel Eesti kroonid eurodeks kaebajate ühepoolselt kehtestatava kommertskursi, mitte aga Eesti Panga ametliku kursi alusel ning kaebajad ei avalda tarbijatele täpset informatsiooni laenu kulukuse kohta, mistõttu see ei ole laenulepingu sõlmimisel teada ning tarbijatel ei ole võimalik hinnata ega võrrelda erinevate krediitiasutuste poolt pakutavate tarbijakrediitilepingute kulukust ega teha kulude hindamise järel põhjendatud ja teadlikku valikut parimate tingimustega laenulepingu sõlmimiseks tarbija kasuks. Tarbijaid ei teavitata enne lepingu sõlmimist sellest, kui kulukaks laenuleping lõplikult tarbijatele osutub ehk kui suures ulatuses suureneb tagastatav laenusumma lisaks intressidele ja lepingutasudele. Kaebajate poolt laenu kohta edastatav info tekitab osja tavalise tähelepanekikkuse juures pakkumise hinnast eksliku mulje, mistõttu tuleb asuda seisukohale, et selline pangapoolne käitumine on käsitletav ebaausa kauplemisvõtena. TKS § 12² lg 1 kohaselt on kauplemisvõtte ebaaus, kui see on vastuolus kauplaja majandus- või kutsetegevuses järgitava hoolsuse nõuetega ja seoses mingi kauba või teenusega moonutab või tõenäoliselt moonutab oluliselt keskmise tarbija majanduskäitumist, kelleni see kaup või teenus jõuab või kellele see on suunatud. Vastavalt TKS § 12² lg-le 7 peetakse tarbija majanduskäitumise oluliseks moonutamiseks kauplemisvõtte kasutamist, millega tunduvalt vähendatakse tarbija võimalust teha teadlik valik ja sellega mõjutatakse tarbijat tegema tehinguotsust, mida ta muul juhul ei oleks teinud.

RahaS § 3 kohaselt on ainus seaduslik maksevahend Eesti Vabariigis Eesti kroon. Eesti Vabariigis asuval juriidilisel ja füüsilisel isikul ei ole õigust kasutada omavahelistes arveldustes muid maksevahendeid peale Eesti krooni. RahaS § 4 kohaselt on Eesti Pank ja samuti kõik teised Eesti Vabariigi pangad ja muud krediitiasutused kohustatud kehtivat Eesti vabariigi raha vastu võtma piiranguteta. VÕS § 93 kehtestamisega ei ole seadusandja soovinud muuta Eesti territooriumil kehtivaks ka muid maksevahendeid peale Eesti krooni. RahaS kehtib nii sularahatehingutele kui ka sularahata tehingutele. Vastasel korral võiks elektroonilisi makseid teha ja väljendada alati välisvaluutas, mis aga pole lubatud.

Määrus nr 76 kohaselt jõustus 01.09.2006 hindade ühest vääringust teise ümberarvestamise reegel, mille kohaselt kauba ja teenuse hinna ümberarvestamine Eesti kroonides eurodesse ja pärast eurole üleminekut eurodest Eesti kroonidesse toimub hinna jagamise või korrutamise kaudu Eesti krooni ja euro vahelise suhtega (15,6466), mis on fikseeritud Eesti Panga ametliku vahetuskursi alusel (§ 8¹ lg 2). Kuna Eestis on euro ametliku maksevahendina kehtimahakkamiseni ainus maksevahend Eesti kroon, siis on nimetatud reegel kauplajale (teenuse pakujale) kohustuslik. Nimetatud sättest ilmneb kauplaja selge kohustus arvestada Eesti kroonides olevad summad eurodeks ja eurodes olevad summad

Eesti kroonideks Eesti Panga ametliku vahetuskursi alusel. Määruse nr 76 § 1 kohaselt kohaldatakse seda kõigi tarbijale pakutavate või müüdavate kaupade ja teenuste hinna avaldamisele, kui muu õigusaktiga ei ole reguleeritud teisiti. Seega ei ole kaebajatel õigust keelduda maksete Eesti kroonides vastuvõtmisest. Kõik tarbijakrediidilepingu tagasimaksed, mida võetakse vastu Eesti kroonides, tuleb aga konverteerida eurodeks Eesti Panga kursi alusel, millist põhimõtet kaebaja rikub.

Jättes tarbijale laenu andmisega seotud kulud intressimarginaalis ja laenu vormistamise tasuga fikseerimata, saab pank näidata laenu intressimarginaali ja lepingutasude suurust väiksemana konkurentsivõimseks, kuigi tarbija tasub laenu tagastamisel konverteerimiskulu võrra suurema tasu kui intress ja lepingutasu. Tarbijal ei ole võimalik ette määratleda ja seetõttu ka arvestada krediidi kulukuse määra ega võrrelda erinevate pankade laenutingimusi, et teha lõplik põhjendatud ja kaalutletud ning teadlik valik laenulepingu sõlmimiseks. Intressi näol on tegemist tasuga kapitali kasutamise eest, mis peab sisaldama kõiki panga kulusid, mistõttu täiendavat tasu kommertsikursi alusel konverteerimise eest ei või pangad võtta. Pangad ei saa valuutavahetusteenust tarbijakrediidilepingu raames osutada, sest see on otseselt TKS §-s 8 sätestatud teenuse hinna avaldamise põhimõtetega vastuolus, kuna tarbijakrediidilepingu sõlmimisel ei ole tarbijale teada teenuse eest tasutav lõpphind, s.o. valuutakurss (TKS § 8 lg 1 ja lg 11). Kui lugeda konverteerimist eraldi valuuta vahetusteenuseks ja eraldiseisevaks tehinguks, siis ka sellisel juhul on kaebajate tegevus õigusaktidega vastuolus ning vastustajal oleks õigus ka sellel alusel kaebajate suhtes ettekirjutus teha, kuna kaebajad ei avalda õigesti teenuse hinda. Vastustaja on seisukohal, et konverteerimiskulu peab olema arvestatud krediidi kulukuse määra sisse. On ilmne, et tiheds laenulepingu sõlmimise otsustamise oluliseks asjaoluks on krediidi kulukuse määra suurus, mis on kaebaja tarbijakrediidilepingu puhul tarbijale ette teadmata. Selline tegevus on aga käsitletav ebaausa kauplemisvõttena TKS tähenduses, milline õigusvastane tegevus tuleb lõpetada.

Põhõige on kaebajate seisukoht, et konverteerimiskulud on tarbijate jaoks eraldi võetuna väikesed. Tuleb arvestada asjaoluga, et tegemist on pikaajaliste laenudega, mis on tihti sõlmitud isegi näiteks 30 aastaks ja antud vaidluses peab lähtuma kogu laenulepingu vältel tarbijale kogunevast lisakulust. Konverteerimise vahe nimetatud perioodi peale kokku on märkimisväärne, sest konverteerimiskulu vahet on tarbija sunnitud tasuma igakuiselt mitmekümne aasta jooksul. Tarbijal puudub konverteerimiskulude osas mõistlik valikuvabadus, kuna tarbija ei saa laenulepingu tüüptingimusi mõjutada. Vaidlust ei ole ka selles, et kaebaja on jätnud tarbijakrediidilepingu tingimustega krediidi tagasimaksed, intressi ja muude tarbija poolt kantavate kulutuste sissenõudmise kulud tarbija kanda, kuigi kõiki neid kulusid tuleb VÕS § 406 lg 3 kohaselt krediidi kulukuse määra arvutamisel arvesse võtta. Kaebaja peab kõik tarbijale laenu andmisega ja tagastamisega seotud kulud (sh konverteerimiskulu), mis on tarbija kanda, avaldama laenuintressi marginaalis ja lepingutasudes, millist põhimõtet kaebaja rikub. Näidisarvutustest lähtuvalt on konverteerimiskulud ilmselgelt ebamõistlikult suured. Eesti kroonides tehtavate maksete konverteerimiskulud on osa laenulepingust, mitte eraldiseisev teenus, millised kulud on kohustatud kandma krediidiandja. Kui asuda seisukohale, et Eesti kroonide konverteerimine eurodesse on laenulepinguga kaasnev kohustuslik müügitehing, on seda enam alust väita, et tegemist on laenusajajal ebamõistlikult kahjustava tüüptingimusega vastavalt VÕS § 42 lg 3 p-le 24.

Vastustaja ei ole ettekirjutusega keelanud eurodes laenu arvestamist, kuid on nõudnud, et tarbijale väljamakstava laenusumma ja laenumaksete tagasimaksed konverteerimised tuleb teostada Eesti Panga ametliku kursi alusel, mitte panga poolt valitud kommertskursiga.

Pank peab arvutama eurolaenu ümberarvestamise (konverteerimise) kulud laenu intressi sees oleva kuluna. Eesti Vabariigis peavad pangad tarbijale laenu väljastamisel ja ka tagasimaksete rahaühikuna kasutama Eestis kehtivat ainsat maksevahendit Eesti kroon.

Ettekirjutused on olnud üheselt mõistetavad ja täidetavad. Kaebuste esitajatele oli tagatud õigus olla ärakuulatud ja õigus esitada oma seisukohti ning vastuväiteid. Vastustaja on järginud põhiseaduse §-ga 14 tagatud õigust heale haldusele. Vastustaja on seisukohal, et ta on ettekirjutuse tegemisel menetlusnorme täitnud nõuetekohaselt.

Vastustaja ja FI eesmärgid ning ülesanded on erinevad, mistõttu on võimalik ka seisukohtade erinevus, mis omakorda ei välista pädeva riigiasutuse, so vastustaja-poolsete sunnivahendite rakendamist, kui tarbijate õigused on jäetud kaitseta. FI-l puudub pädevus TKS-st tulenevate nõuete üle järelevalve teostamiseks ja nende tõlgendamiseks. Samuti puudub FI-l pädevus nõuda ebamõistlikult kahjustavate tüüptingimuste kahjustamise lõpetamist. Seega on tarbijalepingute puhul vastustajal ainuõigus hinnata, kas ja kuivõrd ning millise tegevusega kaebajad rikuvad tarbijate õigusi. Sealhulgas on vastustajal õigus analüüsida ning hinnata tüüptingimuste ebamõistlikkuse küsimust ja nõuda selliste tingimuste kasutamise lõpetamist.

Kaasatud asutuse FI seisukoht

FI toetab kaebuseid järgnevatel põhjendustel.

Vaidluse tegelikuks esemeks on eurodes pikaajalise laenu majanduslik kogukulu tarbijale. FI arvates võivad tarbija ja pank kokku leppida euro konverteerimise hinnas eraldi või isegi tüüptingimustes, kuid viimase puhul peab pank järgima selgeid nõudeid (tingimus arusaadavalt kirjas, ei ole peidetud teksti, hind määratud lähtudes heast usust ja mõistlikkusest, jne), kuna seadus seda ei keela (VÕS §-d 26, 42, 93). Valuuta konverteerimise kulu on majanduslikus mõttes laenu hinna element. Hinna ja üleantud väärtuse suhe ei allu VÕS kohaselt tüüptingimuste tühisuse kontrollile (VÕS § 42 lg 2 II lause). Eurodes laenude puhul on laenu esemeks euro (kui valuuta/kaup ja mitte kui Eestis kehtiv maksevahend), mitte Eesti kroon.

Haldusasja materjalide alusel ei saa toetada TKA ettekirjutuste resolutiivosades kirjeldatud konkreetseid etteheiteid ja ettekirjutusi, kuna pankadel ei ole seadusest tulenevat kohustust mitte laenata eurosid, ei ole seadusest tulenevat imperatiivset kohustust võtta eurodes antud laen tagasi Eesti kroonides ega ole kohustust konverteerida eurosid ja Eesti kroone üksteise suhtes üksnes Eesti Panga ametliku vahetuskursiga (1 EUR=15,6466EEK).

RahaS §-d 3 ja 4 ei ole asjassepuutuvad, kuna sätestavad maksevahendina Eesti krooni ja selle maksevahendina vastuvõtmise kohustuse, mitte ei keela valida laenu eset, laenu anda või tagastada eurodes. Viidatud paragrahvid ei kehtesta erasfääris tegutsevatele eraõiguslikele isikutele omavahelistes tehingutes valuutadele fikseeritud vahetuskursse, samuti ei sunni laenatud eurode asemel laenu esemena aktsepteerima Eesti kroone ulatuses, millises pooled seda ei ole kokku leppinud. Määruse nr 76 ei kohusta kaebajaid eurodes antava laenu tagasimakse teostamise tarbeks teatud juhtudel eurosid kroonide eest ostma Eesti Panga ametliku vahetuskursiga.

Kohtuistung

Kohtuistungil jäid menetlusosalised kohtule kirjalikult esitatud seisukohtade ja taotluste juurde.

Danske Bank A/S Eesti filiaal täiendas oma kaebuse motiive ja märkis, et TKA ettekirjutuse näol on tegemist tühise haldusaktiga IIMS § 63 lg 2 p 3 tähenduses, kuivõrd seda ei ole andnud pädev haldusorgan.

Kohtu põhjendused

Kohus on seisukohal, et kaebused on põhjendatud ja need tuleb rahuldada. Kohtu hinnangul on vaidlustatud TKA ettekirjutused tühised haldusaktid HMS § 63 lg 2 p 5 tähenduses, kuna selles pankadele pandud kohustused on vastukäivad, mistõttu ei ole pankadel neid võimalik täita. Vastavalt HMS § 63 lg-le 1 on tühine haldusakt kehtetu algusest peale.

Menetlusõkonoomia põhimõttele tuginedes annab kohus seisukoha ka TKA ettekirjutuste õigusvastasusele kaebajate poolt välja toodud teistel põhjendustel, mis tooksid kaasa ettekirjutuste tühistamise kohtu poolt juhul, kui tegemist ei oleks tühiste haldusaktidega. Kohtu põhjendused on alljärgnevad.

1. TKA ettekirjutuste tühisus

1.1 HMS § 63 lg 2 p 3

HMS § 63 lg 2 p 3 kohaselt on haldusakt tühine, kui seda ei ole andnud pädev haldusorgan. Kohtu hinnangul ei ole TKA andnud ettekirjutusi formaalselt oma pädevust ületades. Ettekirjutused on tehtud TKS § 41 lg 1 alusel, mis sätestab, et tarbijate kollektiivseid huve kahjustava tegevuse lõpetamiseks ja sellisest tegevusest hoidumiseks võib TKA peadirektor või tema volitatud ametiisik teha ettekirjutuse või TKA võib pöörduda Eesti Vabariigi nimel hagiga kohtusse. Lg-t 1 täpsustab lg 2, mille kohaselt on kollektiivseid huve kahjustavaks tegevuseks mis tahes tegu, mis riivab määratlemata arvu tarbijate ühiseid huve ja on vastuolus TKS-s, VÕS-s ja teistes seadustes sätestatuga, eeskätt ebaausa kauplemisvõtte kasutamine või selle kasutamise kavatsus. Eesti Vabariigi nimel üldkohtusse pöördumist VÕS sätetega vastuolus oleva tarbijate kollektiivseid huve kahjustava tegevuse lõpetamiseks reguleerib TKS § 41¹, mille lg 1 kohaselt võib TKA peadirektor või tema volitatud ametiisik teha ettekirjutuse ja nõuda kauplejalt, kes on rikkunud VÕS §-des 54, 54¹, 55, 62¹, 380, 404–406 ja 867–870 sätestatud teavitamiskohustusi, rikkumise lõpetamist ja edasisest rikkumisest hoidumist.

Eelnevast nähtuvalt on TKA-l tarbijate kollektiivsete huvide kaitsel valikudiskretsioon, kas teha kauplejale ettekirjutus rikkumise lõpetamiseks või pöörduda üldkohtu poole, sõltuvalt pretensioonist, mida TKA kaupleja vastu omab. Käesoleval juhul nähtub ettekirjutuste resolutsioonist, et ettekirjutused on tehtud TKS, RahaS ja Määruse nr 76 sätetele tuginedes, mistõttu ei pruugi kohalduda TKS § 41¹. Samas on õige kaebajate märges, et ettekirjutuste p-s 6 viitab TKA VÕS § 406 lg 3 rikkumisele kaebajate poolt, kuid ettekirjutuste resolutsioonis puudub nõue selle rikkumise lõpetamiseks. Kohtuistungil väitis TKA esindaja omakorda, et ettekirjutuste resolutsioon oleks kaebajate poolt täidetud ka siis, kui kaebajad arvestaksid laenude konverteerimise kulud krediidi kulukuse määra sisse (kohtuistungil protokoll tl 149 pöördel). Juba eelnevast analüüsist nähtuvalt on TKA ettekirjutused nii ebaselged, et isegi TKA pädevuse selge määratlemine on küsitav. Ettekirjutuste tühisust nende sisu vastuolulise tõttu käsitleb kohus otsuse põhjenduste p-s 1.2. Kuid TKA pädevuse küsimuses asub kohus siiski seisukohale, et kuna ettekirjutuste motivatsiooni valdav osa ja ka resolutsioon ei puuduta VÕS sätete väidetavaid rikkumisi kaebajate poolt, ei saa üheselt väita, et TKA oleks ettekirjutusi andes ületanud oma pädevust ning sel alusel oleksid ettekirjutused tühised. TKA ettekirjutused on tühised otsuse põhjenduste p-s 1.2 toodud argumentidel.

1.2 HMS § 63 lg 2 p 5

HMS § 63 lg 2 p 5 kohaselt on haldusakt tühine, kui sellest ei selgu õigused ja kohustused, kohustused on vastukäivad või seda ei ole muul objektiivsel põhjusel kellelgi võimalik täita.

Kohtu hinnangul ei ole võimalik TKA ettekirjutusi täita, kuna need on oma sisult vastuolulised – ettekirjutustes esitatud nõuded välistavad teineteist. Seetõttu on ettekirjutused arusaamatud, vastukäivad ja neid ei ole võimalik täita. Sel põhjusel on TKA ettekirjutused tühised.

1.2.1 Esimene vastuolu – kas laenu võib anda ja tagasimakset nõuda eurodes või mitte

TKA ettekirjutuste resolutsioon on järgmine: „Lõpetada õigusrikkumine ja hoiduda sellisest tegevusest ning täita nõuetekohaselt TKS § 3 p 2 ja § 12¹ lg 1 ja 2. See tähendab, et (kaebuse esitanud pangad) peavad tarbijatele pikaajaliste laenude eurodes arvestamisel väljastama tarbijatele laenu Eesti kroonides olevale kontole ja võtma tarbijalt laenu tagasimakseid vastu Eesti kroonides (vastavalt RahaS §-dele 3 ja 4 ja Määruse nr 76 § 8¹ lg-le 2) ilma täiendavate kuludeta tarbijale ja vajadusel konverteerima maksed eurodesse Eesti Panga ametliku päevakursi alusel, välja arvatud juhul, kui (kaebuse esitanud pangad) kannavad konverteerimiskulud“. Eelnevast nähtuvalt tuleneb ettekirjutusest kaebajate jaoks kaks üksteist välistavat kohustust:

1. kohustus väljastada laen Eesti kroonides ja võtta vastu laenu tagasimakse Eesti kroonides ehk teisisõnu keeld anda laenu eurodes ja võtta laenu tagasimakseid vastu eurodes. Seejuures ei tohi sellega tarbijate jaoks kaasneda täiendavaid kulusi;
2. Eesti kroonide eurodesse konverteerimisel tuleb kasutada Eesti Panga ametlikku päevakursi, va, kui pangad ise kannavad konverteerimiskulud.

Eelnevast jääb selgusetuks, kas pangad tohivad TKA arvates anda laenusid eurodes ja nõuda nende tagasimaksmist eurodes või mitte. Ettekirjutusest nähtuva esimese kohustuse (kohustus väljastada laen Eesti kroonides ja võtta vastu laenu tagasimakse Eesti kroonides) järgi justkui mitte. Kui nii, siis osutub täiesti mõttetuks ettekirjutustes väljendatud teine kohustus konverteerimiskursi kohta. Selgust ei too ka ettekirjutuste motiveeriv osa. Ettekirjutuste motivatsiooni p-st 1 (viited RahaS §-dele 3 ja 4) ja p-st 4 („Seega ei ole pangal õigust keelduda maksete Eesti kroonides vastuvõtmisest“) saaks justkui välja lugeda, et laenu ei tohi ei anda ega selle tagastamist nõuda eurodes. Sellele vastandub TKA esindaja poolt kohtuistungil väljendatu: „Laenulepingu sõlmimine eurodes on lubatud“ (kohtuistungil protokoll tl 149). Eeltoodu näitab üheselt, et TKA ei ole oma seisukohtades järjekindel ega ole ka ise päris täpselt selgusele jõudnud, mida pangad teha tohivad ja mida mitte.

1.2.2 Teine vastuolu – kas pangad võivad tarbijakrediidilepingute puhul valuuta konverteerimisel võtta teenustasu või mitte

TKA ettekirjutuste resolutsiooni sõnastusest:

- laenu väljastamine ja tagasimaksete vastuvõtmine peab toimuma ilma täiendavate kuludeta tarbijale;
- valuuta konverteerimine peab toimuma kas Eesti Panga ametliku kursi järgi või panga enda kulul;

jääb üheselt mulje, justkui oleks tarbijakrediidilepingute puhul pankadel valuuta konverteerimise eest üldse keelatud võtta teenustasu. Sellele vastandub ettekirjutuste p-s 3 ja 6 väljatoodu: „Sellest tulenevalt tuleb konverteerimisega seotud kulud arvestada intressimarginaali või lepingutasu sisse ja konverteerida nii Eesti kroonides laenu

väljamaksed ja tarbija tehtavad tagasimaksed Eesti Panga kursi alusel“ (p 3). P 6 – „Ülekandekulused, samuti krediidi tagasimaksete ning intressi ja muude kulude tasumiseks määratud konto pidamise kulused, mis on tarbija kanda, tuleb krediidi kulukuse määra arvutamisel arvesse võtta. /.../ Kõiki neid kuluseid tuleb VÕS § 406 lg 3 kohaselt krediidi kulukuse määra arvutamisel arvesse võtta. Pank peab kõik laenu andmisega seotud kulud avaldama laenuintressi marginaalis ja lepingutasudes“. Felnevale lisandub TKA esindaja poolt kohtuistungil väidetud, mille kohaselt oleks ettekirjutuste resolutsioon kaebajate poolt täidetud ka siis, kui kaebajad arvestaksid laenu konverteerimise kulud krediidi kulukuse määra sisse (kohtuistungil protokoll tl 149 pöördel). Viimane seisukoht oleks justkui risti vastupidine ettekirjutuste resolutsioonis väljendatule.

Seega jääb eelnevalt arusaamatuks, kas TKA arvates ei tohi pangad tarbijakrediidilepingute puhul valuutat konverteerides võtta üldse teenustasu (ettekirjutuste resolutsioon) või võivad nad seda siiski teha (ettekirjutuse motivatsioon + kohtuistungil väljendatu). Ka vastates kohtuistungil kaebaja esindaja T. Vaheri selgesõnalisele küsimusele, kas pangad võivad võtta valuutavahetuse eest teenustasu või mitte, ei andnud TKA esindaja selget seisukohta, vaid piirdus ettekirjutuses väljendatud määramatusega (kohtuistungil protokoll, tl 150).

1.2.3 Kokkuvõte

Kõike eelnevat kokku võttes – ettekirjutused on vastuolulised ja neist ei selgu kaebajatele pandud kohustused alljärgnevas:

1. kas kaebajad võivad väljastada laenu ja nõuda selle tagasimaksmist eurodes või mitte;
2. kas kaebajad võivad tarbijakrediidilepingute puhul valuuta konverteerimisel võtta teenustasu või mitte.

Kuna ettekirjutuste resolutsioon on vastukäiv ja vastuolus ettekirjutuste motivatsiooniga, ei ole sellest aru saada pankadele pandavad kohustused, mistõttu ei ole neid võimalik täita. Seetõttu on ettekirjutused tühiised HMS § 63 lg 2 p 5 alusel ja kehtetud algusest peale HMS § 63 lg 1 alusel.

2. Ettekirjutuste õigusvastasus

Kohus on seisukohal, et isegi kui lugeda kaevatud ettekirjutused arusaadavateks ja täidetavateks, sisaldavad nad oma motivatsioonis õigusvastaseid seisukohti määral, mis tooksid kaasa ettekirjutuste tühistamise. Kohus analüüsib ettekirjutustes esitatud argumente nende esitamise järjekorras.

2.1 RahaS §-d 3 ja 4

RahaS §-d 3 ja 4 sätestavad, et ainus seaduslik maksevahend Eesti Vabariigis on Eesti kroon. Eesti Vabariigis asuvatel juriidilistel ja füüsilistel isikutel ei ole õigust kasutada omavahelistes arveldustes muid maksevahendeid peale Eesti krooni. Eesti Pank, samuti kõik teised Eesti Vabariigi pangad ja muud krediidasutused on kohustatud kehtivat Eesti Vabariigi raha vastu võtma piiranguteta. Muud juriidilised isikud on kohustatud vastu võtma kehtivaid münte korrakauni 20 Eesti krooni ulatuses, pangatähti aga piiranguteta. Toodud sätestest ei tulene krediidasutustele keeldu anda välja laene eurodes. Nagu kaebuse esitajad on asjas õigesti rõhutanud: pikaajalised laenu, millest ettekirjutused räägivad, mitte ei väljendata ega arvutata eurodes, vaid need laenu on nn eurolaenu. Viimane tähendab, et pankadel on need summad endal arvel eurodes, need antakse kliendile välja eurodes ja samamoodi tasutakse tagasi eurodes. Ning seda tehakse panga ja kliendi vahelise kokkuleppe alusel. Seega ei ole tegemist olukorraga, kus pangal endal on laenuvahendid

Eesti kroonides ja lisatasu teenimise eesmärgil konverteeritakse need eurodeks ja antakse need kliendile välja eurodes, siis konverteeritakse need tagasi Eesti kroonideks, et klient saaks raha sihtotstarbeliselt kasutada. Ja tagasimakse toimuks siis samamoodi läbi kahe konverteerimise. Järelikult on TKA lähtunud ettekirjutuste tegemisel juba varest eeldusest: eurolaenu mitte ei väljendata eurodes, vaid need ongi läbivalt eurolaenu. Et RahaS ei keela krediitiasutusel anda laenu eurodes, on selline tegevus lubatud.

RahaS sätetest ei tulene ka klientidele õigust tagastada eurolaenu tagasimaksed krediitiasutusele Eesti kroonides. RahaS § 4 ütleb: Eesti Pank, samuti kõik teised Eesti Vabariigi pangad ja muud krediitiasutused on kohustatud kehtivat Eesti Vabariigi raha vastu võtma piiranguteta. Käesoleva haldusaja raames ei ole kohtule esitatud mitte ühtegi tõendit selle kohta, et mõni kaebajatest oleks keeldunud oma kliendilt vastu võtmast Eesti kroone. Laenu tagasimaksed puhul võetakse Eesti kroonid kliendilt vastu ja vastavalt panga ja kliendi vahel sõlmitud lepingule konverteeritakse need ümber eurodeks, kui tegemist on eurolaenu ja kliendi arveldusarvel puudub vastav summa eurosid. Seega on TKA tõlgendanud meelevaldselt RahaS §-de 3 ja 4 sätteid, leides, et laenulepingu täitmisel kliendi poolt vastavalt lepingule (laenumakse tagastamine eurodes) on tegemist panga poolse piiranguga Eesti krooni vastuvõtmisel.

2.2 Valuutavahetustehing kui eraldi teenus

Õige on pankade seisukoht (ja vastavalt väär TKA vastupidine seisukoht), et eurodes tarbijakrediidi lepingute puhul toimub valuutavahetustehingus kokku leppimine eraldi tehinguga. Kõik kaebajad on kohtule kinnitanud, et eluaseme laenulepingu sõlmimisest huvitatud tarbijaid teavitatakse kursivahe arvestamise meetodist ja sellega seonduvatest kuludest lepingu sõlmimisel, kui panga töötaja selgitab kliendile lepingu olulisi tingimusi ja klient saab lepingu projektiga tutvuda ning esitada küsimusi. Kõikide kaebajate laenulepingu tüüptingimustes on välja toodud konverteerimise vajadus ning viide kasutatavale valuutakursile. Seega sisaldub laenulepingu tüüptingimustes eraldi poolte vaheline kokkulepe selle kohta, et juhul, kui kliendi arveldusarvel puudub vastav summa eurosid, toimub selle konverteerimine kursi alusel, mis on tarbijale eelnevalt teada. Kõik pangad kinnitasid kohtule kohtuistungil, et kommertskurss, millega toimub eluasemelaenu tagasimaksed konverteerimine Eesti kroonist eurodeks, on olnud aastaid (vähemalt viimased 4 aastat) muutumatu, info selle suuruse kohta avalikult klientidele kogu aeg teada ja kättesaadav ning kurss ise soodsam ülekandekurss.

Kaebajad juhenduvad oma tegevuses juba praegu FI soovituslikust Juhendist. FI Juhendi p 5.1.11 kohaselt teavitatakse tarbijat perioodiliste kulude liikidest, mida tuleb tasuda lisaks laenu tagasi- ja intressimaksedele laenuperioodi vältel – siia hulka kuuluvad ka konverteerimiskulud.

2.3 Määruse nr 76 kohaldamatus

TKA on oma ettekirjutustes tuginenud väärtalt Määruse nr 76 §-le 8¹ ja teinud sellest järelduse, justkui tuleks laenu tagasimaksed konverteerimisel kasutada Eesti Panga ametliku kurssi. Määrus nr 76 reguleerib kauba ja teenuse hinna avaldamise nõudeid ega ole käesoleva vaidluse puhul üldse kohaldatav. § 8¹, millele TKA viitab, on kohaldatav eurole ülemineku ajal ja soovituslik, mis tähendab, et reeglina kaupluses avaldatud toote hind Eesti kroonides on soovituslik avaldada samas ka eurodes ning see hind eurodes tuleb arvestada Eesti Panga ametliku valuutakursi alusel. Eeltoodu on olnud määruse § 8¹ mõte ja eesmärk, mis tähendab, et valuuta konverteerimise teenuse puhul, mille sisuks ongi valuuta vahetamine ja selle eest teenustasu saamine, ei ole see kohaldatav. TKA seisukohast tulenevalt võiks väita, et kõik krediitiasutuste poolt sooritatavad valuutavahetustehingud peaksid olema läbi viidud Eesti Panga ametliku kursi alusel, mis on absurd. TKA ei ole

välja toonud põhjust, miks peaks valuutavahetustehing eluasemelaenu puhul erinema põhimõtteliselt muust valuutavahetusest. Sellist põhjust ei olegi.

2.4 Määruse nr 5 kohaldamatus

TKA viide Määrusele nr 5 on üldse arusaamatu. Määrus reguleerib välisvaluuta ostu- ja müügitehingute korda Eesti Pangas ning on kohaldatav Eesti Panga ja krediitiasutuste vahelistele tehingutele, mitte krediitiasutuste ja eraisikute vahelistele tehingutele: määruse § 2 kohaselt teeb Eesti Pank tehinguid FI väljastatud tegevusluba omavate krediitiasutuste, samuti Eesti Pangaga asjakohase lepingu sõlminud juriidiliste isikutega.

2.5 Krediidi kulukuse määr

Ehkki TKA ei ole ettekirjutuste resolutsioonis esitanud pankadele krediidi kulukuse määra arvestamise kohta mingit nõuet, on see siiski olnud väljendatud nii ettekirjutuste motivatsioonis kui ka kohtuistungil. Seepärast annab kohus hinnangu ka sellele TKA nõudele.

TKA nõude - arvestada valuuta konverteerimise kulud krediidi kulukuse määra sisse esitamisel on vastustaja täitnud ebapiisavalt uurimisprintsipi, mistõttu puudub kohtul võimalus võtta seisukoht, kas see nõue on põhjendatud või mitte.

VÕS § 406 lg 1 kohaselt on krediidi kulukuse määr protsentides krediidi netosummast või netohinnast avaldatav tarbijale aastas langev krediidist tulenevate kulude koormus eeldusel, et krediidileping kehtib kokkulepitud tähtaja jooksul. Lg 3 sätestab, et ülekandekulusid, samuti krediidi tagasimaksete ning intressi ja muude kulude tasumiseks määratud konto pidamise kulusid, mis on tarbija kanda, tuleb krediidi kulukuse määra arvutamisel arvesse võtta juhul, kui tarbijal ei ole nende suhtes mõistlikku valikuvabadust ning nimetatud kulud on ebanõistlikult suured. Kui krediidi tagasimaksete või intressi ja muude tarbija poolt kantavate kulude sissenõudmise kulud on tarbija kanda, tuleb need siiski arvesse võtta.

Vastustaja ei ole üldse uurinud, kas valuuta konverteerimise tasu arvestamine krediidi kulukuse määra sisse seda määra üldse muudaks. Pangad on avaldanud, et konverteerimise tasu on niivõrd väike, et see ei avalda krediidi kulukuse määrale, mis arvutatakse kuni kaks kohta peale koma, mingit mõju, st et ta nõ kaob ümardamise tulemusel ära. Vastustaja ei ole esitanud vastupidiseid seisukohti ning veelgi enam, ei ole vastaval uuringut läbi viinudki. Kui õige on kaebajate väide, et võrreldes laenu kogu koormusega moodustab valuuta konverteerimise tasu niivõrd marginaalse summa, ei saa see kulu olla „ebanõistlikult suur“ VÕS § 406 lg 3 tähenduses ning seega puudub vajadus nende arvesse võtmiseks krediidi kulukuse määra hulgas. Vastustaja ei ole eeltoodule mingisugust tähelepanu pööranud. Lisaks on vastustaja jätnud tähelepanuta need kliendid, kes ei soovi valuuta konverteerimist ei laenu väljastamisel ega tagasimaksmisel, vaid omavad sissetulekuid eurodes ja soovivad ka laenu kasutada eurodes. Samuti on kliente, kes mõni kuu tasuvad oma laenu tagasimakse kohe eurodes ning mõnel teisel kuul vajavad lisaks konverteerimise teenust. Nende klientide nõ karistamine kõrgema krediidi kulukuse määraga ei oleks kuidagi põhjendatud.

2.6 Kokkuvõte

Kõike eelnevat kokku võttes on kohus seisukohal, et kaevatud ettekirjutused kuulusid tühistamisele igal juhul ka siis, kui nad ei oleks tühised ja seega kehtetud alguses peale. Menetlusosaliste ülejäänud argumentidele ei pea kohus vajalikuks seisukohta anda, kuivõrd need ei saa asja lahendamisel omada olulist tähendust.

3. Menetluskulude jagamine

HKMS § 92 lg 1 kohaselt kannab pool, kelle kahjuks otsus tehti, menetluskulud.

Kaebaja AS SEB Pank on kohtule esitanud taotluse menetluskulude väljamõistmiseks vastustajalt summas 117 969,30 krooni õigusabikulude eest ning 80 krooni riigilõivu eest (menetluskulude nimckiri ja tõendid tl 115-119, riigilõivu tasumise tõend tl 48). Õigusabikulude kandmine sellises summas on tõendatud. Arvestades õigusabi osutaja poolt esitatud selgitusi arvetel, vaidluse raskust ja spetsiifikat ning keskmisi õigusabikuluseid sarnastes vaidlustes, ei pea kohus esitatud õigusabikuluseid vajalikeks ja põhjendatuteks ning vähendab õigusabikuluseid HKMS § 93 lg 5 alusel.

Vastustajalt kuulub kaebuse esitaja AS SEB Pank kasuks väljamõistmisele menetluskuluna õigusabikulu summas 70 000 krooni ja riigilõiv summas 80 krooni.

Teised kaebajad ei ole esitanud taotlust menetluskulude hüvitamiseks.

Maret Altnurme
Kohtunik